

Zrušme sociální vědy

Podle japonského premiéra nepřinášejí společenské a humanitní vědy dostatečný užitek

Japonský premiér Šinzó Abe vydal vládní nařízení, v němž požaduje, aby státní univerzity zavřely katedry společenských a humanitních věd, protože jsou podle něj k ničemu. Oficiální stanovisko vlády prezentoval již v červnu ministr školství, kultury, tělovýchovy, vědy a techniky Hakubun Šimomura, který zaslal dopis 86 národním univerzitám a vysokým školám (tedy nikoliv těm soukromým), ve kterém požaduje, aby školy podnikly „aktivní kroky ke zrušení sociálněvědních nebo humanitních oborů či k jejich nápravě tak, aby lépe sloužily oblastem, které společnost opravdu potřebuje“. Podle deníku *Jomiuri Šimbun*, který provedl vlastní výzkum mezi rektory vysokých škol, jich vládní nařízení hodlá následovat 26. Sedmáct z nich přestane přijímat studenty, ostatní omezí nabídku kurzů.

Nejedná se o příliš velké překvapení, ze strany premiéra Šinzóa Abeho jde naopak o důsledné pokračování v jeho politice a programu k oživení ekonomiky, který se zpopularizoval pod zkratkou „abenomics“, tedy Abeho ekonomika. O tom, zda abenomics, založená na ještě větším utrácení a výprodeji státního majetku v době dlouhodobé ekonomické stagnace, bude úspěšná, řada odborníků pochybuje už nyní, ale některé její důsledky mohou být nezvratné či dlouhodobé.

Japonský výzkum začíná ztrácet

Co vlastně Abemu na sociálních vědách tolik vadí? „Raději než podporovat akademický výzkum, který je vysoce teoretický, budeme podporovat praktické a profesní vzdělání, které lépe vyhovuje požadavkům společnosti.“ říkal již v roce 2014. Letos však ještě přidal obavu, že japonský technologický výzkum,

DENISA HEJLOVÁ
vedoucí katedry
marketingové komunikace
a PR, UK v Praze



kteřý byl dlouhá léta synonymem inovací a vědeckého pokroku, začíná v mezinárodním srovnání ztrácet – a za viníka označil sociální a humanitní vědy, které mu ubírají na financích. Obory STEM (věda, technologie, inženýrství a matematika) mají japonské univerzity snadněji posunout na vyšší příčky v mezinárodních žebříčcích – mimo jiné také proto, že v nich nepanuje tak velká jazyková bariéra v dominantně anglofonním prostředí. V první stovce nejlepších univerzit podle žebříčku QS jsou japonské „jen“ čtyři (nejlepší česká je Univerzita Karlova na 279. místě).

Ne všechny univerzity ale premiéra budou poslouchat, což je v hierarchické japonské společnosti spíše nezvyklé. Například dvě z nejlepších univerzit, Tokijská a Kjótská, se již vyjádřily, že rozhodnutí prostě následovat nebudou. „Japonská vláda se nyní snaží spíše mlžít, že se jedná jen o administrativní doporučení, nikoliv o přímý příkaz (gjósei šidó), která mají v japonské byrokracii velkou tradici,“ říká Igor Pruša, odborník na japonská média a politiku, působící na Tokijské univerzitě. Analytik společnosti EY Šuiči Kisu za vládním nařízením spíše vidí fakt, že univerzity je v Japonsku mnoho a studenti, kteří mají obavu z matematiky, volí častokrát humanitní nebo sociální vědy, a to především na méně prestižních univerzitách. „Ty pak rozdávají tituly skoro ‚zadarmo‘, což vede k jejich devalvaci a snížení celkové úrovně. Proti tomu se podle

mého názoru spíše snaží Abe bojovat, i když to zdůvodňuje trochu jinak,“ řekl LN Kisu.

Na tom, že do výkonnostních žebříčků se snáze dostávají exaktní a technologické obory, se shodnou v podstatě všichni. Hlavní mediální debata se proto jak v japonských, tak západních médiích vede kolem otázky, zda se bez sociálních a humanitních věd (mezi které spadá například také ekonomie, právo nebo historie) můžeme tak snadno obejít. Japonské *Timesy* kritizovaly vládu především za to, že v sociálních a humanitních vědách vidí nástroj ke společenské kritice a chce je omezit proto, aby z lidí vychovala poslušné ovce. Podobný názor jako Abe přitom může sdílet i řada českých politiků. Ostatně Miloš Zeman již v březnu prohlásil, že zatímco technické a přírodovědné obory by finančně podpořil, ty humanitní by naopak zpoplatnil.

V čem sociální vědy pokulhávají?

Argumentovat tím, že země – ať už je to Japonsko, nebo Česká republika – humanitní a sociální vědy nepotřebují, protože jejich hlavním cílem je ekonomický růst a podpora průmyslu, je krátkozraké. Společnost potřebuje nutně k demokratickému fungování kvalitní reflexi a zpětnou vazbu od odborníků, kteří dokážou vysvětlit to, co se ve světě děje. Možná ale právě v tomto společenské vědy pokulhávají – soustředí se na závody ve vědě, a zapominají na to, že by měly společnosti více této reflexe nabízet a aktivně se podílet na vytváření a formování veřejné debaty.

Stojí za to připomenout, že japonský premiér Šinzó Abe vystudoval politologii na soukromé tokijské univerzitě Seikei. Ta se ve světovém žebříčku QS letos ani neobjevila. Miloš Zeman vystudoval ekonomii na VŠE.